

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vyučovací předmět: Český jazyk a literatura

Ročník: 5.

Očekávané výstupy

Jazyková výchova

- rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku
- určuje slovní druhy plnovýznamových slov, využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu
- vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné základní skladební dvojici označuje základ věty
- odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změni větu jednoduchou v souvětí
- užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje
- zvládá základní příklady syntaktického pravopisu

Komunikační a slohová výchova

- čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas
- rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává
- reprodukuje obsah přiměřeně složitěho sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta
- rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě
- volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru
- píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry
- sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržemím časové posloupnosti

Literární výchova

- volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma
- rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů
- při jednoduchém rozboru literárních textů používá elementární literární pojmy

Dílčí výstupy

Komunikační a slohová výchova

- rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk
- ověřuje fakta pomocí otázek nebo podle dostupných informací
- volně reprodukuje text a zapamatuje si z něj podstatná fakta
- vytvoří zkrácený zápis textu
- posuzuje úplnost či neúplnost zadání
- vede správně dialog, telefonický rozhovor, dokáže zanechat písemný vzkaz nebo vzkaz na záznamníku
- užívá vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči
- zapojuje se do diskuse, umí ji řídit, zná základní zásady komunikace a pravidla dialogu
- dokáže rozpoznat manipulativní komunikaci v reklamě
- volí náležitou intonaci, pauzy a tempo své řeči podle situace
- rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně jí užívá

- píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry /zpráva, oznámení, příspěvek do časopisu, pozvánku/
- sestaví osnovu popisu nebo vyprávění a na jejím základě i mluvený nebo písemný projev s dodržáním časové posloupnosti, zachovává linii příběhu
- samostatně připraví a s pomocí textu přednese referát přiměřený věku

Jazyková výchova

- porovnává význam slov, rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary
- ve slově rozlišuje kořen, část předponovou, příponovou a koncovku
- určuje slovní druhy plnovýznamových slov v textu
- určuje rod, číslo, pád a vzor u podstatných jmen
- podstatná jména podle vzorů skloňuje, umí správně napsat jejich koncovky
- určí druhy přídavných jmen
- správně napíše koncovky přídavných jmen měkkých a tvrdých
- dokáže časovat sloveso ve všech časech v oznamovacím způsobu
- u sloves určí osobu, číslo, čas a způsob
- pozná zvrtné sloveso
- rozlišuje jednoduché a složené slovesné tvary
- vyhledává základní skladební dvojici
- označí pojem přičestí minulé, užívá shodu přísudku s podmětem
- rozlišuje podmět holý, rozvitý a několikanásobný
- odlišuje větu jednoduchou a souvětí, dokáže změnit větu jednoduchou na souvětí
- vhodně užívá spojovacích výrazů
- píše správně bě-bje, vě-vje, mě-mně, pě
- píše správně i-y po obojetných souhláskách a seznamuje se s pravopisem běžně užívaných cizích slov

Literární výchova

- čte přiměřeně rychle a plynule, intonačně správně, s prvky uměleckého přednesu
- vyjadřuje své dojmy z četby, divadla, filmu, dokáže je zaznamenat
- reprodukuje volně text podle svých schopností,
- dokáže utvořit vlastní literární text na dané téma
- rozlišuje umělecký a neumělecký text
- používá elementární literární pojmy – verš, rým, přirovnání, zosobnění
- výrazně přednáší vybrané texty

Učivo

Čtení - čtení jako zdroj informací, znalost orientačních prvků v textu, vyhledávací čtení, klíčová slova

Naslouchání - zdvořilé, vyjádření kontaktu s partnerem, pozorné, soustředěné, zaznamenat slyšené, reagovat otázkami

Mluvený projev - komunikační žánry (popis, vypravování, dialog, telefonický rozhovor, vzkaz, diskuze, referát), komunikační pravidla (střídání rolí mluvčího a posluchače, zdvořilé vystupování), mimika, gesta

Písemný projev - žánry písemného projevu (dopis, popis, inzerát, jednoduché tiskopisy, vyprávění), formální úprava textu – úhledný, čitelný, přehledný písemný projev

Zvuková stránka jazyka - modulace souvislé řeči, vyjadřovací schopnosti

Slovní zásoba a tvoření slov - slova a pojmy, význam slov, stavba slova

Tvarosloví - druhy slov, podstatná jména, přídavná jména, slovesa

Skladba – věta jednoduchá a souvětí, základní skladební dvojice, rozvíjení věty

Pravopis – bě-bje, vě-vje, mě-mně, pě, i/y po obojetných souhláskách, koncovky podst. jmen, shoda přísudku s podmětem, pravopis cizích slov

Poslech literárních textů – rozlišení uměleckého a neuměleckého textu

Zážitkové čtení a naslouchání

Tvořivé činnosti s literárním textem - přednes básní, volná reprodukce textu, dramatizace, výtvarné zpracování

Základní literární pojmy – báseň (verš, rým, přirovnání)

Průřezová témata

MKV – Lidské vztahy

Lidská solidarita, osobní příspěvi k zapojení žáků z odlišného kulturního prostředí do kolektivu třídy.

MDV – Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality

Identifikace společensky významných hodnot v textu, prvky signalizující hodnotu, o kterou se sdělení opírá, identifikace zjednodušení mediovaných sdělení, opakované užívání prostředků (ve zpravodajství, reklamě i zábavě).

MDV – stavba mediálních sdělení

Principy sestavování zpravodajství a jejich identifikace, pozitivní principy (význam a užitečnost), zezábavňující principy (negativita, blízkost, jednoduchost, přítomnost), příklady stavby a uspořádání zpráv (srovnávání titulních stran různých deníků) a dalších mediálních sdělení (například skladba a výběr sdělení v časopisech pro dospívající).

MDV – vnímání autora mediálních sdělení

Prvky signalizující explicitní či implicitní vyjádření hodnocení, výběr a kombinace slov, obrazů a zvuků z hlediska záměru a hodnotového významu.

Mezipředmětové vztahy

M – slovní úlohy

Hv – zhudebnění říkadel, správná intonace, správné dýchání, rytmus, lidová slovesnost

Př – popis zvířete

VI – víceslovné zeměpisné názvy

Vv – ilustrace, výtvarné pojetí vyprávění, výtvarné dotváření textu, kulisy k dramatizaci, pomůcky do českého jazyka – domina, pexesa apod.

Tv – správné držení těla, kondiční cvičení, tělovýchovné chvílky

Pv – kulisy a masky k dramatizaci, příprava jídel podle receptu